

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Luomusiementuotanto

- Nykytilanne
- Tuotantoehdot
- Uusi EU-lainsäädäntö

Sampsa Heinonen

5.2.2020

Tämä esitys

- **Tietoa nykytilanteesta: Luomusiementuotannon ja –käyttö tilastojen valossa**
- **Perusasioita: Luomusiementuotannon vaatimukset**
- **Uusi EU-asetus ja luomusiementuotanto:**
  - muutokset (sovelletaan 1.1.2021, erityisesti siirtymävaiheen tuotteen vaatimusten soveltaminen luomutuotannossa käytettävään lisäysaineistoon.
  - Uusi ajattelu, joka vaikuttaa luomusiementuotantoon (pitkälle?) tulevaisuuteen: ”luomukasvinjalostus” ja ”monimuotoaineistot”
- **Keinot edistää luomusiemenen käyttöä?**
  - Ehdotuksia vastaan otetaan!

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

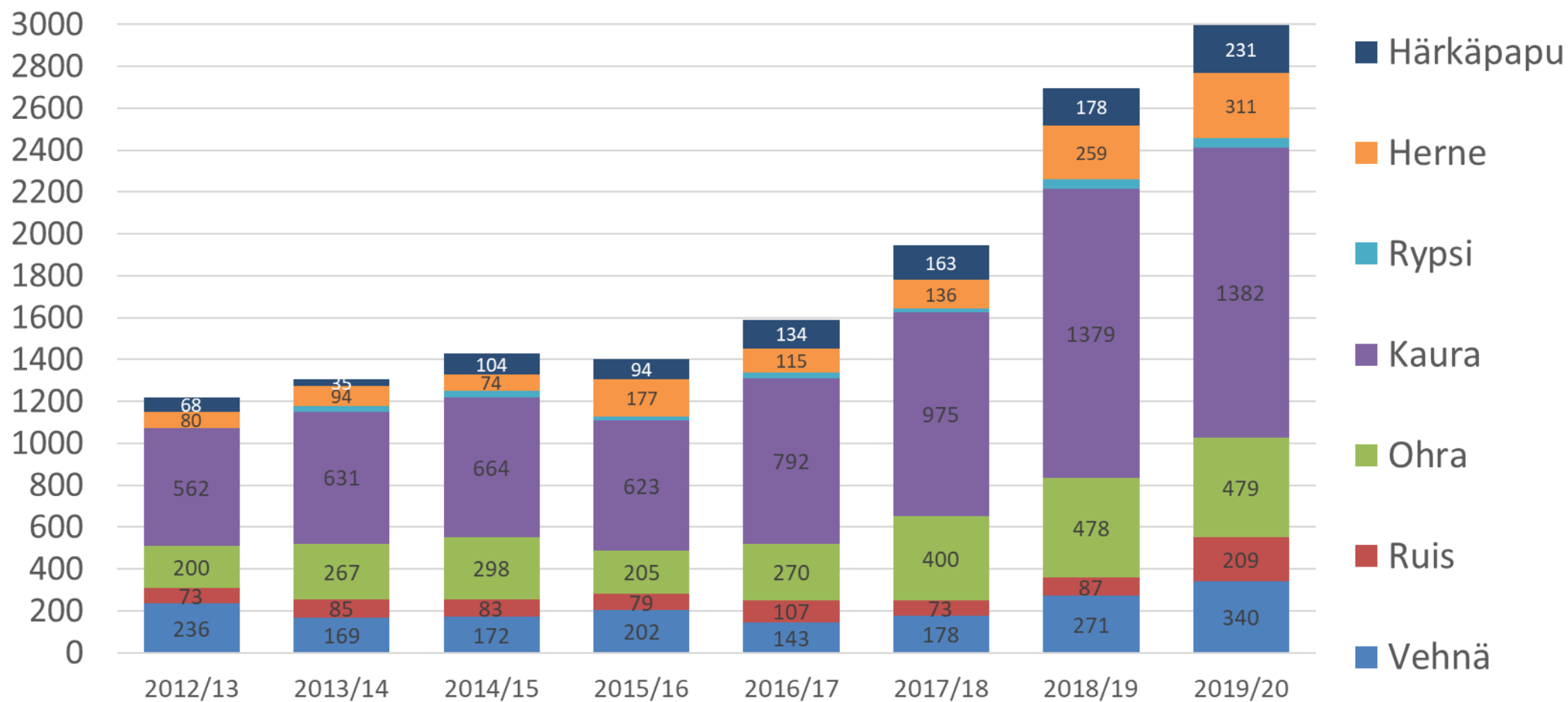
Luomusiementuotannon ja –käytön nykytilanne tilastojen valossa

---

Korsi- ja palkoviljojen luomusertifioitu siemenviljelyala vuonna 2019 oli noin 3000 ha.

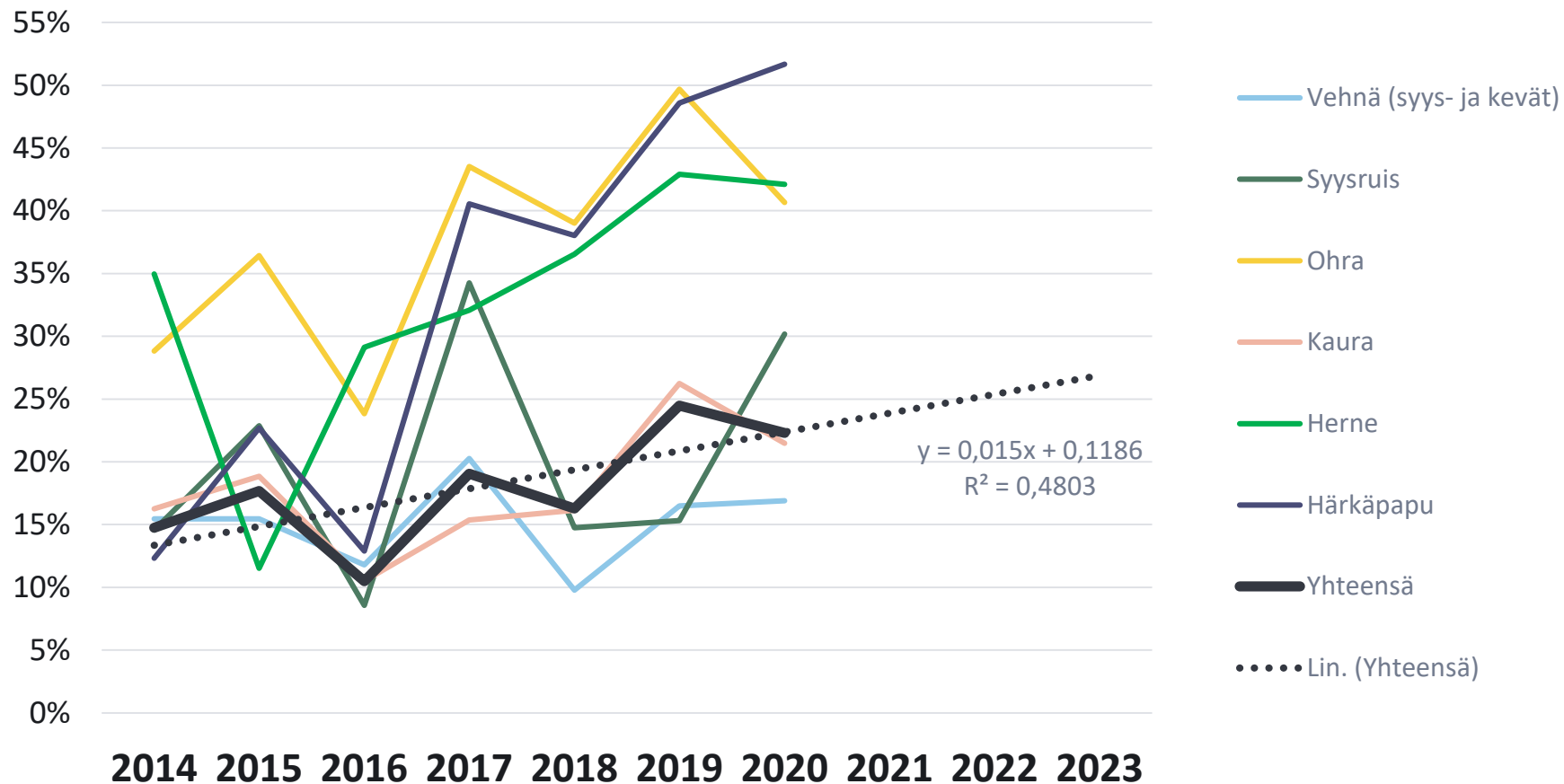

- Ala on kasvanut suurin piirtein samalla tahdilla kuin tuotantoala.

Sertifioidun luomusiemenen riittävyys 2014 -2020

(prosenttia ”peltokasvien” luomukylvöalasta)

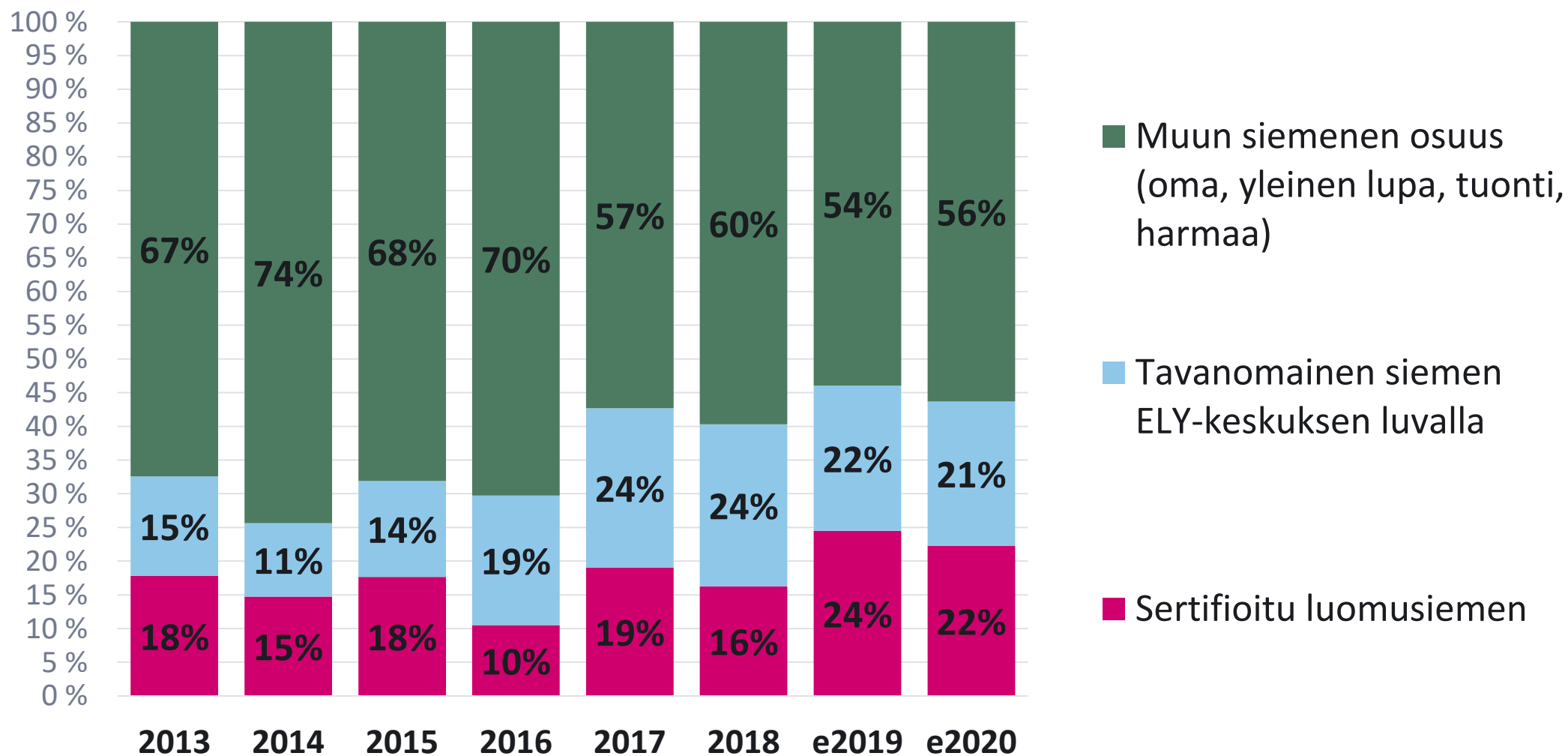

Nurmisiemenviljelyala (ha) ja osuus luomunurmialasta (%)

Luomuviljelyssä käytetty kylvösiemen 2013 -2018

("peltokasvit")

Minkälainen valikoima luomusiementä on saatavissa?

Arvio sertifioidun luomusiemenen riittävydestä, prosenttia keskimäärin (vuosina 2013 -2018)

Herne	28 %
Ohra	34 %
Rypsi	34 %
Härkäpapu	23 %
Syysruis	19 %
Kaura	15 %
Vehnä (syys- ja kevät)	15 %

Käyttävätkö luomuviljelijät enemmän omaa siementä kuin tavanomaiset viljelijät?

- Luomutilojen osalta sertifioidun kylvösiemen käytön osuus (34 %) oli vuonna 2013 samalla tasolla kuin tavanomaisessa tuotannossa (32 %).
- Sertifioidun **luomu**siemenen osuus kylvösiemenestä vuonna 2013 noin 18 prosenttia.
- Minkälaista LUOMU-sertifioidun ostosiemenen osuutta ehkä kannattaisi tavoitella?
- Ainakin kaksinkertaista nykytasoon (15 -25 %) verrattuna.

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Luomusiementuotannon tuotantoehdot

Milloin siemen on luomua?

- Yksivuotiset kasvit
  - emokasvia kasvatettu luonnonmukaisesti yksi sukupolvi, eli yksi kokonainen tuotantokausi.
- Monivuotiset kasvit
  - emokasvia kasvatettu luonnonmukaisesti kaksi kasvukautta
  - myös kasvullisesti lisäävät

Luomusiemenen tuotanto - perusvaatimuksia

- Luomusiementä voi tuottaa jo siirtymävaiheessa.
- Yksivuotisia kasveja on kasvatettava yksi sukupolvi luomusiemenen tuottamiseksi.
- **Monivuotisilla** kasveilla aika on **kaksi kasvukautta**.

Siemenen ja muun lisäysaineiston käyttö tai markkinointi luomuna

Kasviryhmä	Käyttö (ja markkinointi) luomulisäysaineistona	Esimerkki
Yksivuotiset kasvit, mukaan lukien yksivuotiset syysmuodot (kuten vehnä, ohra, ruis, herne)	Kun emokasvia on kasvatettu luonnonmukaisesti yksi sukupolvi.	Tavanomaisesti tuotettu kauransiemen kylvetään luomutuotannossa olevaan peltoon. Saatava sato on luomutuotettua siementä.
Monivuotiset siemenkasvit (nurmikasvit kuten timotei, apila, vuohenherne)	Kun emokasvia on kasvatettu luonnonmukaisesti kaksi kasvukautta.	Tavanomaisesti tuotettu timotei kylvetään luomutuotannossa olevaan peltoon. 1. vuonna saatava siemensato on tavanomaista ja 2. vuonna saatava siemensato on luonnonmukaista.
Monivuotiset, kasvullisesti lisätävät kasvit (kuten mansikka, raparperi, omena)	Kun kantakasvia on kasvatettu luonnonmukaisesti kaksi kasvukautta.	Tavanomaisesti tuotettu mansikantaimi istutetaan luomutuotannossa olevaan peltoon. 1. vuonna saatavat rönsyt ovat tavanomaisia ja 2. vuonna saatavat rönsyt luonnonmukaisia.

Kantasiemen

- Sertifioidussa luomusiementuotannossa käytettävälle peittaamattomalle, tai luomussa sallitulla aineella peitatulle, tavanomaiselle **kantasiemenelle ei tarvitse hakea poikkeuslupaa** minkään lajin osalta.
- Jos sato ei sovellu käytettäväksi lisäysaineistona, voidaan sitä käyttää tai markkinoida luomutuotettuna (elintarvikkeena tai rehuna)
  - Huomioi kuitenkin pellon vaihe (SV1, SV2, Luomu)!

Uuden lisäysaineiston tuotanto tavanomaisesta siemenestä

- lupaa ei tarvita sertifioidussa siementuotannossa, tavanomaisen kantasiemenen tai emokasvien hankintaan, **jos niitä ei ole peitattu luomussa kielletyillä aineilla**
- Lisäysviljely omaan käyttöä varten (TOS-siemen): **lupa** tarvitaan
- peitattu lisäysaineisto
  - lupa voidaan myöntää, jos ei saatavilla peittaamattomana
  - **Vain uuden lisäysaineiston tuotantoon**
  - sato ei sovellu luomurehuksi tai –elintarvikkeeksi

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Lisäysaineiston tuotantoa ja käyttöä koskevat muutokset EU:n uudessa luomuasetuksessa

---

Uuden EU-asetuksen 2018/248 vaatimukset käyttää lisäysaineistoja

- Tavoite: Edistää luomusiemenen käyttöä
  - Tiukentaa poikkeuslupamenettelyjä ja vähentää tulkintamahdollisuuksia koskien tavanomaisen lisäysaineiston käyttämistä.
- Tavoite: Lisäysaineiston valinnassa viljelijöiden *”on asetettava **etusijalle luonnonmukaiseen maatalouteen soveltuva luonnonmukainen kasvien lisäysaineisto**”*
  - Asetus luo kaksi uutta tapaa tuottaa luomuun soveltuvaa lisäysaineistoa (”luomukasvinjalostus” ja ”luonnonmukainen monimuotoaineisto”)

Mitä käytännön muutoksia lisäysaineistoihin liittyen?

1. Siirtymävaiheen (eli SV2-tuotteena) käytettävä lisäysaineisto edellyttää aina vähintään 12 kuukauden siirtymäaikaa.
2. Tavanomaisen siemenen käyttö ns. yleisellä luvalla ei enää ole mahdollista 1.1.2021 alkaen. **Komissio valmistelee muutosta, jonka mukaan yleisiä lupia voitaisiin myöntää jatkossakin.**
3. ”Parasta ennen päivämäärä tavissiemenelle” eli mahdollisuus myöntää poikkeuslupia tavissiemenen käytölle päättyy 31.12.2035. Komissio voi 1.1.2028 jälkeen päättää tiukemmasta aikataulusta tai pidentää sitä.
4. **Uudet tavat jalostaa luomuun soveltuvaa lisäysaineistoa, eli monimuotoaineisto ja luomukasvinjalostus**
5. Luomulisäysaineistorekisteriin ilmoittaminen tulee maksuttomaksi siemenpakkaamoille.

Vähimmäissiirtymäaika lisäysaineiston tuotannossa on 12 kk.

- Kasvien lisäysaineiston tuottaminen edellyttää aina vähintään 12 kuukauden siirtymäaika.
  - Huom! 12 kk ennen sadonkorjuuta, ei kylvöä!
- Tarkoittaa käytännössä, että kun nyt yksivuotisesta kasvista voi tuottaa luomusiementä jo SV1-vuodesta alkaen, jatkossa vasta SV2-vuodesta alkaen.
  - Jatkossa lohkon siirtymävaihe kannattaisi aloittaa heti kun luomussa kiellettyjen aineiden käyttö on lopetettu!
- Aiemmin ei ole ollut selkeää tuotekategoriaa ”**siirtymävaiheen lisäysaineisto**”, mutta jatkossa siis on.

Mitä on ”luonnonmukaiseen maatalouteen soveltuva luonnonmukainen kasvien lisäysaineisto”?

- Yleiset periaatteet (art 5g): ”kasvien lisäysaineiston osalta on annettava etusija luonnonmukaisen maatalouden erityistarpeita ja -tavoitteita varten valituille lajikkeille”
- **Yksityiskohtaiset tuotantosäännöt 1.8.3:** *Luonnonmukaisen kasvien lisäysaineiston valinnassa toimijoiden on asetettava etusijalle **luonnonmukaiseen maatalouteen soveltuva luonnonmukainen kasvien lisäysaineisto**.*
- Tämän periaatteen ja vaatimukset merkitys avautuu kahden uuden määritellyn käsitteen kautta:
  - 18) luonnonmukainen monimuotoinen aineisto*
  - 19) luonnonmukaiseen tuotantoon soveltuva luonnonmukainen lajike*
- Sekä käsitteen ”**luonnonmukainen (kasvin)jalostus**” kautta (Liite II.1.1.8.4)

Miksi luomuun soveltuvaa luomulisäysaineistoa?

- EU:n pyrkimyksenä on luomuun soveltuvalla luomulisäysaineistolla tavoitella erityisesti
  - tautien vastuskykyä,
  - satovarmuutta ja
  - biologisen monimuotoisuuden turvaamista, mutta
  - merkitystä voi myös maun ja tuotteiden muiden laatuominaisuuksien kannalta.

Määritelmä 18: ”luonnonmukainen monimuotoinen aineisto”

Tarkoitetaan ”yhteen ainoaan alimpaan tunnettuun kasvitieteelliseen taksoniin kuuluvaa kasviryhmää, joka

- a) sisältää yhteisiä fenotyyppisiä ominaisuuksia;
- b) sisältää suurta geneettistä ja fenotyyppistä vaihtelua yksittäisten lisäyksiköiden välillä, niin että **aineisto kokonaisuudessaan**, eikä pieni määrä yksiköjä, **edustaa kyseistä kasviryhmää**;
- c) **ei ole** neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 5 artiklan 2 kohdan määritelmää vastaava **lajike**;
- d) **ei ole lajikkeiden sekoitus**; ja
- e) on tuotettu tämän asetuksen mukaisesti;”

- Kutsuttu myös heterogeeniseksi aineistoksi tai epäyhtenäiseksi aineistoksi
- Siis:
  - Samaa lajia
  - Ilmiasussa (fenotyyppi) yhtenäisyyttä, mutta
  - Sisäisesti geneettistä vaihtelua niin paljon, että
  - Ei ole samaa lajiketta tai lajikkeiden sekoitus perinteisessä mielessä, vaan siis
  - ”aineisto” ->
- ”Monimuotoaineisto”

Luonnonmukainen? Monimuoto?? Aineisto???

= Luomumonimuotoaineisto???

- Se ei ole lajike, vaan ”**aineisto**” eli populaatio, koska siinä on **sisäisesti paljon monimuotoisuutta** (geneettistä epäyhtenäisyyttä), mikä ei siis näy ulospäin.
- Sen **ilmiasussa** (fenotyyppi) on **paljon yhtenäisyyttä**, eli se näyttää ihan selvästi jonkin viljelykasvin ”lajilta”.
- Se **ei ole ns. maataislajike**, joka myös sisältävää paljon geneettistä epäyhtenäisyyttä, sillä monimuotoaineisto on **tietoisen jalostuksen tulos**.
- Se **ei ole** myöskään vanhan kauppalajikkeen paikallisissa olosuhteissa **muuntunutta kantaa**, joita voi rekisteröidä ns. alkuperäiskasvilajikkeeksi.
- **Lajikkeiden sekoitus se ei ole** myöskään, **mutta** nyt ollaan jo lähempänä...

Miten monimuotoaineistoa tuotetaan?

- **Risteytetään vähintään viittä** itsepölytteisen kasvilajin lajiketta ja lisäysviljellään aineistoa vähintään kolmen sukupolven ajan, tai
- Risteytetään vähintään viittä ristipölytteisen kasvilajin lajiketta ja lisäysviljellään aineistoa vähintään kolmen sukupolven ajan, tai
- Risteytetään lajikkeita käyttämällä muita risteytysjalostusmenetelmiä.

Miten monimuotoaineistoa saa markkinoida?

- Monimuotoaineiston markkinointi edellyttää toimeenpanolainsäädäntöä.
- Komissio voi antaa toimeenpanolainsäädäntöä koskien
  - tietyn suvun tai lajin luonnonmukaisen monimuotoisen aineiston tuotantoa ja
  - kaupan pitämistä
- Tarkempi komission toimeenpanolainsäädäntö on valmisteilla ja ehdotus noudattaa komission täytäntöönpanopäätöstä 2014/1681 koetoimintaluvan periaatteita.

Määritelmä 19: luonnonmukaiseen tuotantoon soveltuva luonnonmukainen lajike

on asetuksen (EY) N:o 2100/94 5 artiklan 2 kohdassa määriteltyä lajiketta, joka:

- a) sisältää suurta geneettistä ja fenotyyppistä vaihtelua yksittäisten lisäyksiköiden välillä; ja*
- b) on tämän asetuksen liitteessä II olevan I osan 1.8.4 kohdassa tarkoitettujen luonnonmukaisten jalostustoimien tulos;*

”Luomulajike”

- *On siis tietyn rajoituksen ”tavanomaisin” jalostusmenetelmin jalostettu lajike, joka sisältää paljon monimuotoisuutta, ja*
- *lajike on jalostettu luomuosuhteissa.*

”Luonnonmukainen kasvinjalostustoimi”

(Liite II.I osa 1.8.4 kohta)

- ”...jalostustoimet on
  - suoritettava **luonnonmukaisissa olosuhteissa ja**
  - keskittyen geneettisen **monimuotoisuuden lisäämiseen,**
  - **luonnollisen lisääntymiskyvyn hyödyntämiseen sekä**
  - **agronomiseen suorituskyykyyn, taudinvastustuskykyyn ja sopeutumiseen erilaisiin paikallisiin maaperä- ja ilmasto-olosuhteisiin.**
- Meristeemisolukkoviljelyä lukuun ottamatta kaikissa lisääntymistä koskevissa käytännöissä on **sovellettava sertifioitua luonnonmukaista tuotantotapaa.**”
- Tarkemmat kriteerit luomulajikkeen jalostamiselle ovat siis perusasetuksen liitteessä.
- Tämän tarkemmista vaatimuksista eli esim. liitteen muutoksista tai täydentämisestä voi komissio päättää, mutta sellaisia ei ole valmistelussa, eli
- Ruokavirasto oheistaa tarvittaessa.

Mitä tästä monimuotoaineistosta pitäisi oikein ajatella? - Eli mahdollisuuksia ja haasteita

- Monimuotoaineistoa voi tuottaa vain luomuna. Voi toki käyttää toki myös tavanomaisessa tuotannossa.
- Monimuotoaineisto voi profiloida luomutuotantojärjestelmää hyvässä ja pahassa: Innovatiivista kyllä, mutta mitä hyötyä tästä oikein on?
- Suomi ja Pohjois-Eurooppa on pieni markkina ja tiedämme, että meidän pitäisi jalostaa pääosa lisäysaineistostamme itse. Riittääkö resursseja ja kenellä?
- Kun lähdetään liikkeelle ”nollasta”, vie kaupallisesti merkittävän kylvösiemenmäärän tuottaminen vähintään viisi vuotta! Laske vaikka itse!

Luonnonmukaiseen maatalouteen soveltuva luonnonmukainen kasvien lisäysaineisto - Yhteenveto

- Lisäysaineiston tuotannossa uusi asetus priorisoi luomutuotannon erityistarpeita ja -tavoitteita varten valitut ja tuotetut lajikkeet ja lisäysaineiston.
- Lähtötilanteessa Suomessa ei kaupallisessa mielessä vielä voi olla ”monimuotoaineistoa”, ”luomukasvinjalostusta” tai ”luomulajikkeita”.
  - Uudenlaisten lisäysaineistotyyppien käyttöönotto vie aikaa, eikä ole edes pakollista vaan ”tavanomaisia lajikkeita” voi tietenkin käyttää.
  - Vaatimusta voi ajatella samaan tapaan kuin luomusiemenen käyttövaatimusta 20 vuotta: Ensin oli periaate ja sitä mukaan kuin luomusiementä on ollut markkinoilla enemmän, on lainsäädäntö ohjannut sitä käyttämään ja vähentänyt samalla poikkeusmahdollisuuksia.

Uuden EU-asetuksen mukaan luomussa on jatkossa siis mahdollista käyttää käsitteellisesti seitsemää eri lisäysaineistotyyppiä:

"Luonnonmukainen kasvien lisäysaineisto"		
<i>tuotteen vaihe</i> <i>Lajikkeen tai aineiston tyyppi</i>	LUOMU-tuote (min 24 kk)	Siirtymävaiheen tuote (min 12 kk)
"Tavanomainen" lajike	x	x
monimuotoaineisto	x	x
(luomuun soveltuva) "luomulajike"	x	x
"Tavanomainen lisäysaineisto": Käyttö sallittu eräkohtaisella luvalla		

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Kiitos